

Duna–Tisza Közi Falugondnoki Hírlevél

XVII. évfolyam, 86. szám

2014/5.

Tanyasiak patronálói

Folyamatosan Teréz anya gondolata motoszkált a fejemben, miközben a tanyagondnokokkal a félegyházi tanyavilágot jártam. Betti és Judit öt éve patronálja a külterületen élőket. A velük töltött néhány óra alatt bepillantást nyertem munkájukba és néhány tanyasi ember életébe. Örömteli és könnyes pillanatoknak egyaránt szemtanúja lehettem.

A Kiskunfélegyházához tartozó hatalmas külterületet főként idős, magányos emberek lakják. Tanyáikat járhatatlan, felázott utakon alig lehet megközelíteni. Sokszor csak gumicsizmában. A tanyagondnok nem tehet mást, hátán viszi be az élelemmel, gyógyszerrel megrakott zsákot. De ugyanígy cipeli be a takarmányt, a gázpalackot, vagy a jószágoknak szánt száraz kenyeret is. Persze később azt is megtudtam, a lejárt szavatosságú kenyér, kifli, és péksütemény legtöbbször nem a moslékba kerül. Mert ami nem penészes, az még ehető. A gondozottak telefonjában a tanyagondnokok száma a legelső. Őket hívják, ha baj van, ha rosszul vannak, ha elesetek, ha elfogyott a gyógyszer, ha már nincs mit enni, vagy ha néhány jó szóra vágyanak. Mert legtöbbjükre soha senki nem nyitja rá az ajtót, soha senkivel nem oszthatják meg ügyes-bajos dolgaikat. Így Bettit és Juditot már-már családtagként fogadják. Tudják, hogy bármikor számíthatnak munkájukra, segítségükre, mosolyukra, vagy éppen ölelésükre.

Minőségi változást jelent, hogy most már nem a saját autóikkal hordják az embereket a tanyavilág és a város közt, hanem pályázaton nyert autókkal látják el a feladatot. A gondnokok sok-sok tanyasi gyereket kímélnék meg a gyaloglástól és biciklizéstől, mert hajnalonta autóikkal hordják az apróságokat óvodába, iskolába. Teszik mindezt szolgálatból, minimálbérét.

Vajda Piroska

Szilágyi Domokos: Ősz

*Tövist virágzik az idő,
mázsás ködöt a levegő,
légtüres bánatok lebegnek,
szállanak, zuhannak, leesnek.*

*Avar hullámszik, bokámat
nyaldossa, szívemig fölárad
– ősz, te szilaj, te szomorú,
kegyelmes szívbeli háború,*

*add, hogy a szemem szép tágra,
kerekedjél a világra,
s legyen a szavam oly könnyű
s oly éles, mint a tavaszi fű.*

Fotó: Borzák Tibor

Vidám napunk volt!

Augusztus első hétvégéjén családi napra voltunk hivatalosak Bócsára. A Bács-Kiskun megye közepén található községbe feleségemmel együtt érkeztem, hogy egy vidám nap keretében néhány kellemes és hasznos órát tölthessünk el, illetve új tapasztalatokkal gazdagodhassak a falugondnoki teendőket illetően. Ehhez mindenképpen jó teret adtak azok a baráti hangulatú beszélgetések, amelyekre a számos program közepette azért akadt időnk.

A családi nap változatos programokkal színesítette az augusztusi szombatot, hiszen a szabadtéri főzés, a vidám hangulatú családi vetélkedő,

az étel- és borkóstolók egyaránt jó választásnak, időtöltésnek bizonyultak. Körülbelül 200 fő jelent meg az eseményen, mely lovasbemutatóval kezdődött. Érdekes volt látni ló és lovas együttműködését a füves pályán, a két csikós ügyesen irányította lovait, miközben karikás ostorukkal csattogtatva igazi vidéki hangulatot teremtettek.

Ezt követően bárki próbára tehetné ügyességét és rátermettségét, hiszen családi vetélkedővel készültek a szervezők. A versenyszámok között volt seprűvel történő labdaterelgetés, zsákban futás, ugrálókötelezés.

Külön élmény volt számomra megkóstolni a különböző tájak ízeit, reggel

óta több bográcsban rotyogott az étel, mindenki kedve szerint válogathatott a csülök-, vad-, birka-, kakas pörköltök és a babos káposzta közül. Mindezek mellett a felnőttek és gyermekek legnagyobb öröme, az idén sem hiányozhatott a libatepertő, az óriáspalacsinta és a lángos.

Köszönöm az egyesületnek, valamint a bócsai tanyagondnokoknak és a polgármesternek a lehetőséget, hogy ki tudtunk szakadni a szürke hétköznapiakból, még ha csak egy nap erejéig is. Remélem jövőre is találkozunk!

Nagy László

Leader-térségek közötti együttműködés

Jó gyakorlatok a tanyákon

Egyesületünk pályázatában megmutathatja a jó gyakorlatokat, bemutathatja a tanyasi megélhetési lehetőségeket. Központba állíthatjuk a helyi értékek felismerését, a vállalkozás élénkítését és a hozzáadott érték növelését. Népszerűsíthetjük a

biogazdálkodást. Ennek érdekében Fülöpjakabon októberben fórumot tartunk, melyen Csáki Béla, a település polgármestere az ökológiai gazdálkodásról beszél, Baltás István Csengőd polgármestere pedig Értékkeremtés Csengődön címmel tart előadást. Ezt

követően svájci példákat hallhatunk: Schär Hedwig egy kiscgazdai udvar bolt működését mutatja be, Koch Marita és Burkhardt Heike egy biogazdaságban az önellátásért végzett önkéntes munkáról osztja meg tapasztalatait. Az elméleti előadások után látogatást teszünk egy biogazdaságban.

Vidékfejlesztés helyi értékekkel

„Ismersz-e boldog falunál jobb helyet?” – kérdezte kétezer évvel ezelőtt egy Horatius nevű költő. A magunk részéről úgy gondoljuk, hogy igaza volt: a boldog falunál nincs jobb hely a világon. Ehhez a gondolathoz kapcsolódnak a bugaci fórumon elhangzó referátumok is.

Szabó László Bugac polgármestere a felső-monostori leletek idegenforgalmi jelentőségéről tart beszámolót. A bugaci önkormányzat folyamatosan keresi a település kiterjesztési pontjait, ezért olyan turisztikai projekt megvalósítását indították el, amely valóban az egyik legerősebb bástyája lehet a megyének, amiért érdemes lesz átúszni a Dunát. Célul tűzték ki ugyanis a település határában feltárt Árpád-kori bazilika és a hozzá tartozó monostor újbóli felépítését. Az elképzelések megvalósításával a turisztikai szolgáltatások rendkívül széles és sokoldalú palettája jöhet létre, amiből nem csak a település, de az egész térség profitálhat. A fejlesztés kiterjed az Európában is egyedülálló természeti adottságokkal rendelkező Kiskunsági Nemzeti Park Bugac környéki turisztikai látnivalóinak felújítására, a magyarok évezredes tudását átörökítő pusztai pásztorkodás, állattartás hiteles bemutatására is.

Á. Fűrész János, Csólyospálos polgármestere és Balázs Réka, a Kiskunsági Nemzeti Park munkatársa a csólyospálosi földtani feltárást ismerteti. Mondandójuk lényege: hogyan vált a földtani feltárás a település vidékfejlesztési kincsévé.

A tarhosi Molnár István témája: A kislibától a tollpaplanig Tarhoson. Egyebek közt arról beszél, milyen mezőgazda-

sági értékkel rendelkezhet egy kistelepülés. Molnár István és családja két, egymástól látszólag távol álló gazdasági ágat, az állattenyésztést és a turizmust ötvözi munkája során. Tarhoshoz közeli tanyájukon négyezer libát nevelnek, emellett egy évről évre népszerűbb idegenforgalmi látványosságot hoztak létre a területen, amivel a Mintaértékű agrár-vidékfejlesztési projekt címet is kiérdemelték.

A kecskeméti Moiskó Csilla, a megyei önkormányzat területfejlesztési referense Bács-Kiskun megye lovas turizmusáról osztja meg információit a hallgatósággal. A térség lovasbázisainak feltérképezése során 42 együttműködő partnerre találtak. Velük közösen nyolc lovastúra útvonalat alakítottak ki. A Pusztatúra Bugac, Jakabszállás, Bócsa, Soltvadkert, Kiskunmajsa és Kiskunfélegyháza településeket érinti.

Új gépkocsik Lakiteleknak

Lakiteleken, a Gondozási Központban az idősök napja alkalmából adták át a Suzuki Vitarát és a Volkswagen Transportert. A két új autót a tanyagondnokok fogják majd vezetni és járnak vele a külterületeket. „Az önkormányzat feladatai közé tartozik a szociális ellátás is, aminek egyik kiemelkedő tevékenysége az idősgondozás” – mondta beszédében Felföldi Zoltán polgármester. Csörszné Zelenák Katalinnak a Falugondnokok Duna-Tisza Közé Egyesülete ügyvezetőjének nagy szerepe volt abban, hogy Lakitelekre kerülhetett a két új gépjármű, és ezek a település szociális ellátásának tanyagondnoki szolgálatát segítik. A község szociális ellátását a Gondozási Központ végzi, így a tanyagondnoki szolgálat is a feladatai

közé tartozik. A két autó megkönnyíti majd a munkájukat.

Az országban 1300, Bács-Kiskun megyében pedig több mint nyolcvan tanyagondnoki szolgálat működik. A szolgálatot csak úgy lehet működtetni, ha a helyi önkormányzat dönt arról, hogy szükség van a tanyán élőknek arra, hogy a gondnokok segítséget nyújtsanak nekik, és nap, mint nap, rájuk nézzenek – tette hozzá Csörszné Zelenák Katalin. Köszönet jár azért az önkormányzatoknak, hogy bevezették és működtetik a tanyagondnoki szolgálatot. Azt kívánta, hogy Péntek Rita és Tóth Ferenc mindenki öröme végezze a munkáját az új autókkal. A gépjárműveket Kókai Géza református lelkész és Bagi Ferenc katolikus plébános áldotta, illetve szentelte meg.

Hírek

Segítettünk

„Ott kezdődik a nagy emberség, hogy az ember észreveszi, hogy mások is élnek a földön ökörkül és amit tesz, úgy teszi, hogy nemcsak magára gondol, hanem másokra is” – Szabó Magda szavait idézte Veiszhabné Katika bócsai tanyagondnok, amikor megköszönte az egyesület tagjainak és az egyesületnek érdeklődését és az anyagi hozzájárulását, melyet a fia nyáron történt balesete óta kaptak. Reméljük, ez is a gyógyulás felé viszi őket.

Szentesi sikerek

Szentesen húszmillió forintba pályáztak sikeresen, két járművet vesznek, egy új kollégát alkalmazhatnak, így már öten látják el a tanyagondnoki szolgálatot. Az ellátási területbe Berék, Bereklapos, Berekhát és az Alsóréti is bekapcsolódik, így október 1-jétől teljesen lefedik Szentest és környékét.

A szentesi családsegítő központ egy pályázatnak köszönhetően 2003-ban indította el a tanyagondnoki szolgálatot, akkor három körzetet láttak el. Tavaly ötmillió forintot nyertek, ekkor új autót vehettek, és az ellátási területet is növelték. A tanyagondnokok 2013-ban 410 helyen mintegy 7000 látogatást tettek. Szirbik Imre polgármester a feladat fontosságát azzal támasztotta alá, hogy a helyiek három százaléka tanyán él, a város központja és a közigazgatási határa közötti legnagyobb távolság 34 kilométer.

Találkozó Balástyán

Szeptember 29-én zajlott le a soron következő falugondnoki találkozó Balástyán, a Hotel Orchideában. A települést Újvári László polgármester mutatta be. Négy tanyagondnok tevékenykedik a községben, munkájukat Böröcz Lászlóné, Tari Józsefné, Sutkáné Kothencz Julianna, Kocsis Attila mutatta be. Serafin József, az Emberi Erőforrások Minisztériuma főosztályvezető-helyettese

a tanyagondnokságról tartott tájékoztatót.

Mártha Tamás, a DML-Hungary ügyvezető igazgatója egy költség-takarékos megoldást mutatott be, mellyel a tanyapályázaton a villanyvilágítást meg lehet oldani.

Az érdeklődők megtekinthették a XV. Zöldség- és Virágkiállítást.

(Rendezvényünkről hírlevelünk következő számában írunk részletesen!)

Falugondnoki baba

Örömmel tudatjuk, hogy 2014. szeptember 15-én 3.040 g-mal és 48 cm-rel megszületett Gárgyán József öttömösi tanyagondnok kisfia, aki a Martin nevet kapta. Egyesületünk nevében sok örömet, boldogságot és egészséget kívánunk az egész családnak!

Hírek

Film a Dunán

Szeptember 10-én a Duna World-ön vetítették A tanyagondnok című filmet. A filmben a Cegléd környéki tanyavilág életét eleveníti fel, a film rendezője Gyöngyössi Bence. A tanyavilág fennmaradása és gyakran az itt élő emberek túlélése szinte teljesen lehetetlen lenne a különböző tanyagondnoki szolgálatok és ezek karizmatikus munkatársai nélkül. A film ezeknek az elhivatott embereknek a gyakran heroikus mindennapjait mutatja be, ugyanakkor átfogó képet ad a XXI. század magyarországi tanyavilágáról. Megörökíti az ott élő emberek gyakran megrázó és tragikus hétköznapijait, magányát és küzdelmét a túlélésért a mindennapokban, egy eltűnőben lévő életforma és kultúra utolsó élő tanúit és képviselőit. A film Farkas Márta ceglédi tanyagondnok mindennapjait vetíti elénk.

Autókkal gazdagodtak

A Szegedi Kistérségi Többcélú Társuláshoz tartozó öt település, Dóc, Domaszék, Röszke, Szatymaz és Zsombó képviselője összesen kilenc új autót vehetett át, ebből három Szatymazon, két-két Zsombón és Röszkén, egy-egy pedig Dócon és Domaszéken áll munkába.

2004-ben Szeged és 11 környékbeli település önkormányzata létrehozta a Szegedi Kistérségi Többcélú Társulást annak érdekében, hogy bizonyos feladatokat közösen és így sokkal hatékonyabban lássanak el. Először a szociális ellátórendszert integrálták. Egy sikeres pályázatnak köszönhetően 60 millió forintot nyertek el, amelyből kilenc terepjárót vásároltak.

Borbásné Márki Márta, Röszke polgármestere elmondta: a tanyagondnoki szolgálat jelentős segítséget nyújt a tanyán élő emberek számára. Kiemelte, a kistelepüléseken az infrastruktúra fejlesztése mellett fontos feladat a szociálisan hátrányos helyzetben lévő emberek életminőségének javítása. A tanyagondnokok napi szinten tartják a kapcsolatot a tanyán élőkkel és számukra óriási segítséget jelentenek

Képzés tanyagsegítőknak

A falu- és tanyagondnoki munkáról szociális területen dolgozóknak 40 kreditpontos 40 órás tanfolyam (T02-007/2014) indul, 40.000 forintos költséggel. Jelentkezési határidő: 2014. október 5. A jelentkezési lap letölthető honlapunkról, a képzések rovatból.

A falugondnoki szolgálat működése engedélyhez kötött. Az e feladat ellátását szükséges készségekkel, ismeretekkel rendelkező alapképzésen részt vett falu-, illetve tanyagondnoknak kell végeznie. Fontos, hogy a szociális alapellátás területén dolgozók is megismerkedjenek a tanyagondnokságokkal. Ha sor kerül a tanyagondnok helyettesítésére, őt helyettesítő személyek is tisztában legyenek a falugondnoki munka lényegével, hogy szakszerűen tudjanak helyettesíteni. A képzési program tematikája az alapszolgáltatásban dolgozók, valamint a falu- és tanyagondnokok helyettesítői számára kíván használható elmélet és gyakorlati ismereteket adni.

Fontos, hogy a képzés résztvevői képesek legyenek elhelyezni a tanyagondnoki szolgálatot a szociális szolgáltatások rendszerében, ismerjék meg a kistelepülések, tanyák sajátosságait, a falvakban és a tanyákon élő emberek jellemzőit, illetve a segítő munka hátterét, alapvető etikai szabályait, ismerjék meg a munkához szükséges törvényeket, rendeleteket, legyenek képesek az együttműködésre, sajátítsák el a falugondnoki dokumentáció vezetésének alapjait. Tudjanak hiteles és meggyőző információkat nyújtani a hozzájuk fordulóknak a segítség különböző formáiról és lehetőségeiről, a saját ellátási területükön lévő, és megtalálható szolgáltatásokról, intézményekről. Legyenek képesek a tanyán élő emberekkel kapcsolatot teremteni és tartani, a mindennapi problémákat felismerni és közvetíteni, az ügyintézésben segíteni, a segítő szerepével azonosulni és felismerni a személyes erőforrásokat (figyelem, tapintat, támogató-szemlélet, együttműködő készség, stb).

Kerekegyházi díjazottak

Kerekegyháza két tanyagondnoka, Horváth László és Mozsárik Lajos becsületes, lelkiismeretes és áldozatkész munkája elismeréséül nemrég megkapta Az Év Kerekegyházi Köztisztviselője címet.

Mozsárik Lajos szerint bizalmi állás az övék. Sokszor olyasmit is elmondanak nekik a tanyák élők, amit a saját családjukkal sem osztanak meg. Horváth Lászlót leginkább a mélyszegénység szomorítja el, s az hogy nem tud ellene tenni.

Tanyagondnokokkal a miNŐségért Élni kell a lehetőséggel

Az elmúlt két évben már több alkalommal hírt adtunk a Tanyagondnokokkal a miNŐségért című projektről, melynek végéhez érve levontuk és összegeztük a foglalkoztatás tanulságait.

A projekt átfogó célkitűzése a kunszentmártoni, kiskunhalasi és mórakalmi térségek foglalkoztatási helyzetének javítása volt képzési, készségfejlesztési és munkatapasztalat-szerzési projektelemek eszközével. A programba vont 40 kisgyermekes édesanyja közül 23 kapott arra lehetőséget, hogy képzések elvégzését követően három hónapig támogatott foglalkoztatás, majd újabb három hónapig továbbfoglalkoztatás keretében a helyi önkormányzatok különféle intézményeinél munkaviszonyba kerüljenek és dolgozzanak. A foglalkoztató az önkormányzat, illetve a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete volt. A hölgyek Cibakháza (8 fő), Tiszakürt (2 fő), Ásotthalom (8 fő), Kelebia (3 fő) és Tompa (2 fő) településekről kerültek ki.

A program átmeneti menedéket jelentett a kisgyermekes édesanyáknak a fenyegető munkanélküliség elől. Haladékot arra, hogy erőt gyűjtsenek az álláskereséshez. A felkészülés éveiben szeretett volna melléjük állni, hogy a családból átvezesse őket a települési közösségük rászoruló tagjai felé. A cél az volt, hogy ezeket a nőket megerősítsék személyiségükben, és olyan képzésen vegyenek részt, amellyel el tudnak helyezkedni, és amelyet tovább is tudnak építeni.

A foglalkoztatott hölgyek védett, támogató környezetben dolgoztak. Ez azt jelentette, hogy több különféle intézmény gondoskodása közepette kellett bizonyítaniuk

szülhetnek a hölgyek a nyílt munkaerő-piaci visszatérésre. Ehhez az egyesület számos szolgáltatást nyújtott: mentorálás, egyéni, személyenkénti foglalkozás, jogi, munkaerő-piaci tanácsadás, gyermekfelügyelet, közösségi, szabadidős programok, szociális szolgáltatások, családsegítés. A foglalkoztatók, illetve a munkahelyet biztosító intézmények a minőségi munkakörülményeket biztosították, a résztvevők figyelemmel kísérését, szakmai támogatását végezték. A befogadó intézmények (szociális gondozási központ, családsegítő központ, gyermekjóléti szolgálat, idősek otthona, tanyagondnoki szolgálat, bölcsőde, óvoda, iskola, könyvtár, művelődési ház) széles köre jellemezte a programot.

A projekt sikerének tekinthető, hogy a foglalkoztatott hölgyek mindegyike állásban tudott maradni a hat hónap végéig. Lemorzsolódás nem történt. Ez nagy teljesítmény, figyelembe véve, hogy mindegyikük kis gyermekes családanya, akinek vagy még soha, vagy hosszú időszakra visszamenően nem volt munkaviszonya, munkatapasztalata. A jelen időszak munkakultúrájáról, munkáltatói elvárásairól nem voltak tapasztalatai.

Adott volt tehát, hogy minden résztvevő kihasználja és magával vigye a projekt azon hozadékait (ismeret, készség, tapasztalat, kapcsolatrendszer), amit a boldogulásukhoz szükségesnek tartanak. Jórészt a hozzáállásukon múlott, hogy mit kezdtek a számukra felkínált lehetőséggel. Ebben a tekintetben jelentős különbség mutatkozott a Jász-Nagykun-Szolnok megyei, valamint a Csongrád és Bács-Kiskun megyei csoport között.

Mind a célcsoporttagok, mint pedig a munkáltatók részéről vegyesek a foglalkoztatásról szóló visszajelzések. Az ásotthalmi csoportban jelentkeztek problémák a munkához való hozzáállás, és az előzetes elvárások teljesülése tekintetében. A hölgyek továbbfoglalkoztatására Ásotthalmán mutatkozott a leggyengébb szándék, illetve lehetőség.

alkalmasságukat, rátermettségüket, elhivatottságukat. E szervezetektől övezve, mint egy fészekben fejlődhettek, tanulhattak, tapasztalhattak, hogy a program végén onnan kirepülve önállóan is megálljanak a lábukon.

Az egyesület adta a projekt biztonságát. Egy keretet, melyben jól tervezhető módon, meghatározott ideig ké-

Az ásoshtalmi csoport kivételével minden helyszínen a munkáltatók megelégedettségét tükrözi, hogy a résztvevők mindegyikének lehetőséget kínáltak a munkavégzés folytatására. Ezt jellemzően a közmunkaprogram tette lehetővé. A közmunka programot követően nem lesz módjuk alkalmazni őket. Több helyen szóba került, hogy az intézményekben üresedés, nyugdíjazás esetén a projektből kikerült, és munkavállalóként már bizonyított, helyt állt célcsoporttagok szóba kerülhetnek a státuszok betöltésénél.

A projektben foglalkoztatott hölgyek elenyésző része tudott csak a nyílt munkaerő-piacon elhelyezkedni. Ez

jól tükrözi azt a vidéki térségekben általánosan tapasztalható állapotot, hogy a nők, anyák számára nincsenek álláslehetőségek. A vidéki, helyi gazdaság helyzete nem teszi lehetővé a munka világába visszatérni szándékozó, GYES-ről, GYED-ről jövő hölgyek elhelyezkedését. Erre döntően csak a támogatott, közmunka jellegű programok adnak lehetőséget ideig-óráig.

A foglalkoztatásra látott példák azt tükrözik, hogy az egyes elhelyezkedések esetében nem sok szerepet játszik a munkavállalók végzettsége, megszerzett tapasztalatai. A dolgozni vágyó nők ott és olyan munkakörben állnak munkába, ahol és amire éppen lehetőségük adódik. Hiába a saját akaratból, önszorgalomból kiemelkedő eredménnyel megszerzett dajka végzettség a tanyasegítői mellé, ha csak közmunkásként van lehetőség elhelyezkedni egyéb munkakörben.

Több hölgy esetében a továbbfoglalkoztatási esélyeit a programban tapasztalt munkához, munkatársaihoz való hozzáállása is befolyásolta. Akik nem becsülték kellőképpen a projekt nyújtotta lehetőségüket, akik felettesük utasításait rendszeresen figyelmen kívül hagyták, nem számíthattak további foglalkoztatásra a projektbeli munkáltatójuk részéről.

A résztvevő hölgyek közül, akik foglalkoztatására a projekt keretein belül nem volt lehetőség, nagy arányban

vállaltak ismét gyermeket. Úgy tűnik, hogy a gyermek vállalás a hölgyek számára egy alternatívaként jelenik meg a foglalkoztatással, álláskereséssel szemben. Ezt a következtetést erősíti az a tény, hogy azok a hölgyek, akik elhelyezkedtek, illetve lehetőséget kaptak a munkaviszony fenntartására, jelenleg nem gondolkoznak újabb gyermekvállalásban.

A célcsoportot ásoshtalmi tagjait megtörhetetlen önfajosság jellemezte. A projektben való részvételük utáni elhelyezkedésükre kizárólag a polgármesterben (köz munkában), illetve a munkaügyi központ kiközvetítésében láttak lehetőséget. Többen elutasították azt a szolgáltatást, amely az önálló munkaerőpiaci fellépésben segíthette volna őket. Mentori és egyéb szakértői támogatás, tanácsadás mellett sem voltak hajlandók alkalmazni a projekt során megtanult ismereteket, megszerzett tapasztalatokat arra, hogy önállóan próbálják megállni helyüket a munkaerő-piacon. Ennek egyik oka az önkormányzatnak tulajdonított túlzott hatalom, a vélt hatalmas mozgástér, melyet az előző települési vezető alakított ki, és sugalmazott a résztvevők felé. Másik ok abból a téves elképzelésből fakad, hogy a projekt kiválasztottjainak alanyi jogon jár a további segítség.

A célcsoport rászorultsága nem volt arányban a tenni akarásukkal. Lehetőségeikről alkotott elképzeléseik – minden felkínált, megismertetett segítség, támogatás, tanácsadás ellenére – beszűkültek. Többeknek a nyílt munkaerőpiacon való önálló próbálkozás nem jelenik meg a jövőképeben. Valós veszélyt jelent számukra, hogy teljesen beszűkül a látásmódjuk.

Végkövetkeztetésként levonható, hogy mindenkinek annyit érdemes segíteni, amíg, ha ő is hozzátesz, jobban fog élni. Aki mindent készen kap, az elkényelmeseedik. Sok ember egyszerűen nem tud élni a segítséggel, lehetőséggel. A jó szándék is árthat. El kell fogadni, vannak emberek, akiknek az újrakezdéshez, a harchoz szükségük van egy-két pofonra.

Tóth Márta

Ötödször is négy keréken

Nem telhet el nyár anélkül, hogy falugondnokaink, a Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság, a Bács-Kiskun Megyei Baleset-megelőzési Bizottság szervezésében, valamint a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete közreműködésével megrendezett közlekedésbiztonsági vetélkedő keretében, játékos formában számot ne adjanak KRESZ-tudásukról.

Immár ötödik alkalommal zajlott le a Falugondnok négy keréken közlekedésbiztonsági verseny. A rendezvénynek idén a bajai Duna Wellness Hotel adott otthont. A vetélkedő célja a KRESZ-t már jól ismerő, rendszeresen gépjárművel közlekedő tanya- és falugondnokok számára egy magasabb szintű megméréstetés lehetőségének megteremtése, balesetmentes közlekedésük, elősegítése, valamint olyan ismeretanyag átadása, mely a falugondnok hasznára lehet a helyes és jogkövető közlekedési magatartás kialakításában.

A versenyen nyolc 3 fős csapat indult. Az előző évekhez hasonlóan minden tagnak B kategóriás elméleti tesztlapot kellett kitölteni. Ezután következtek a gyakorlati versenyek, melyek a megszokott feladatokon túlmenően (kerékpár ügyességi, ittas szemüvegben vezetés, forgalomban vezetés és elsősegély-nyújtási ismeretek) egy-két új feladattal is bővültek. Ilyen újdonság volt a közlekedési kirakó, ahol egy puzzle-t kellett időre kirakni a csapatoknak úgy, hogy az eredeti képet csak rövid ideig tanulmányozhatták. Több feladat volt, ami a közlekedési táblák felismerésére és helyes megnevezésére helyezte a hangsúlyt.

A különdíjért a csapatoknak eszperente nyelven kellett nyelvelniük. A nap folyamán az egyes versenyfeladatok

Díjazott csapatok

- I. helyezett: Walterné Bebesi Anikó
(Kalocsa-Negyvenszállás)
Rácz Zoltán (Makó)
Varga Pál (Kardoskút)
- II. helyezett: Mojzinger Ildikó (Tiszakürt)
Richvalszky József (Cserkeszőlő)
- III. helyezett: Csorba László (Hévícsia)
Suba László (Csengőd)
Tercsi István (Ágasegyháza)

Eszperente feladat:

- I. helyezett: Mojzinger Ildikó (Tiszakürt)
Richvalszky József (Cserkeszőlő)

Egyéni feladatok:

- I. helyezett: Kerékpáros ügyesség – Dombi Gábor (Szedres)
- I. helyezett: KRESZ elmélet – Rácz Zoltán (Makó)
- I. helyezett: Elsősegélynyújtás – Kovács Gyula (Mélykút)
- I. helyezett: Ittas szemüveggel a Ferrarival – Újvári Csabáné (Dunafalva)
- I. helyezett: Forgalomban való vezetés – Tercsi István (Ágasegyháza)

szünetében verset fogalmaztak meg, melyben a nap emlékeztető pillanatait idézték fel. Talán mindenki számára felejthetetlen marad ez a feladat, hiszen a költemények igazán vidám perceket okoztak mindannyiunknak.

A Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság, a Bács-Kiskun Megyei Baleset-megelőzési Bizottság értékes ajándékokkal jutalmazta a helyezetteket, azonban a résztvevők sem maradtak meglepetés nélkül, hiszen a gyakorlati és elméleti tudás mellett egy-egy egyesületi pólóval és a 2014-es kalendáriumunkkal lettek gazdagabbak.

A napot legjobban a 4. csapat (Mojzinger Ildikó, Richvalszky József) eszperente nyelven költött verse foglalja össze: „Ezen helyen KRESZ-versenyen versenyeztem. Elcsesztem, testem remegett, reszketett. Eszemet elvesztve kerekedtem, vezettem, teszteltem. De felemelkedve ezen helyzeten egekbe emelkedtem, mert nyertem.”

Bízunk abban, hogy jövőre is szép számmal képviseltek magatokat rendezvényünkön. A következő közlekedésbiztonsági vetélkedő időpontjáról honlapunkon és hírlevelünkben adunk tájékoztatást, de természetesen a jelentkezéseket már most is várjuk.

Kovács Edit

Békés megye tanyafelmérése

A Megyei Tanyafelmérések¹ elvégzésének célja, hogy a tanyaás területek adott megyéjében székhellyel vagy telephellyel rendelkező agrár- és vidékfejlesztési felsőoktatási intézmények, mezőgazdasági és vidékfejlesztési intézetek, valamint kutatóintézetek egységes tematika és módszertan alapján felmérjék a megye településeinek külterületén található tanyavilágot. Az ezzel kapcsolatos adatbázisok sajnos a tapasztalatok szerint mind térségi, mind országos szinten hiányosak, pontos információkkal a tanyavilágról alig rendelkezünk. A jövőbeni kormányzati és térségi, helyi tanyafejlesztési programoknak, a tanyák és a tanyaas települések átfogó fejlesztésének nélkülözhetetlen alapja a tervezők számára rendelkezésre álló adatbázis. Az egységes tematikán és módszertanon alapuló felmérés információi (szociális, gazdasági, infrastrukturális) a következő évek programjainak szakmai megalapozását biztosítják.

A kutatási előzmények az 1960-as évektől voltak nyomozhatók Békés megyében, de ezek zöme az MTA FKI Alföldi Osztálya (később MTA RKK ATI Békéscsabai Osztály, majd MTA KRTK RKI ATO Békéscsabai Csoport) és a hozzá kapcsolódó megyei kutatók tollából származik. A fél évszázadot felölelő jelentések pontosan dokumentálják a tanyahálózat felszámolódását, illetve a tanyasi társadalom átalakulását, ezen belül hangsúlyosan az agrárszféra jelentőségének csökkentését.

Békés megyében 1960 óta a tanya-felszámolódás nagyon gyorsan ment végbe, de térben sajátos területi típusok alakultak ki. A megye erősen, illetve közepesen tanyaasodott településeinek száma jelentősen csökkent, számottevő, térben összefüggő területeiben lényegében felszámolódott a „klasszikus” tanyahálózat. Ennek okát nagyrészt a külterületet sújtó építési korlátozásokban, a magán földtulajdonlás felszámolásában, illetve az 1970-es években a még relatíve kisebb méretű agrár-szervezetek fo-

lyamatos összevonásában, a döntési központok és a külterületek közötti távolság növekedésében látjuk.

A rendszerváltás óta részleges stabilizálódás, néhány esetben szerény mértékű regeneráció zajlott a külterületeken, amit a kárpótlási folyamat, a magán gazdálkodás előretörése, majd az 1990-es évek végétől a hazai, 2004-től az Unió agrártámogatások felfutása és az ágazat jövedelmezőségének emelkedése (is) mozgatott. Legújabban a földtörvény átalakítása kapcsán, részben az új feltételekhez való alkalmazkodás indított be érzékelhető mozgást a külterületeken.

Arról azonban nem beszélhetünk, hogy Békés megyében egyfajta „tanyasi reneszánsz” indult volna meg az 1990-es rendszerváltással. A tanyák hagyományos lakó- és gazdálkodási (meghatározóan az agráriumhoz kötődő) funkciói egyre inkább elváltak/elváltnak egymástól. A tanyákon fellelhető gazdasági szerepek már csak részben kapcsolódnak a mezőgazdasághoz, és egyre nagyobb mértékben más gazdasági szektorokhoz (kereskedelem, hobbi, rekreáció, sport, idegenforgalom stb.). Jelentős a csak lakáscéllal használt tanyák szerepe, de a kiköltözés motivációi nagyon eltérőek. A jobb anyagi helyzetű aktív korúak a zsúfolt várostól akarnak távolabb kerülni, s a természetes közeghez közelebb. Az állattenyésztők a belterületi korlátozások elől kénytelenek kihúzódní a település peremére. Számos idős házaspár, vagy egyedül élő nyugdíjas korára keres magának nyugodt, de aktív életteret. Ugyanakkor látható az a folyamat is, hogy szociálisan hátrányos helyzetű családok, egyének az olcsóbb megélhetés reményében költöznek ki a belterületekről a tanyákra, ragadnak ott az anyagi állapotuk miatt, s nehezítik meg a gyermekeik számára a beilleszkedést a „normál” életvitelbe.

A tanyafelmérés során 67 településen került sor adatlapok felvételére, összesen 8598 darabra a tisztítás és ellenőrzések után. Ebből 7358 volt a nem romos tanya, de ennek jelentős hányada nem lakott, vagy hobbi célokat szolgál, vagy gazdasági funkcióval bír. Nagy számban találkoztunk olyan

külterületi épületekkel, ahol a gazdasági és a lakófunkció is hiányzik, ezek gyors revitalizálás híján egy-két évtizeden belül a romos tanyák kategóriájába csúszhatnak át, tovább szűkítve a külterületi tanyahálózatot.

A tanyaépületek közel harmadát még a második világháború lezárása előtt építették, azaz, legalább 70 éves. A rendszerváltás előtt – zömmel még az 1940-es évtizedben, a földosztásokhoz kapcsolódva – a nagy kitelepülési hullám során készült el a tanyák bő kétötöde. A kárpótlás, a földosztás során ettől jóval kisebb építkezési hullám indult, az 1990-es évtizedben a jelenlegi épületállomány kevesebb mint tizedét, 2000 óta alig 3 százalékát építették. E témakörhöz kapcsolódóan juthatunk pótlólagos információhoz az általunk betöltött plusz kérdésre adott válaszok felhasználásával, azaz, történt-e jelentős felújítás az épületen 1990-et követően? E kérdésre 7071 érvényesnek tekinthető adatlap feldolgozása alapján a megye átlagában nagyjából fele-fele az igen-nem válaszok megoszlása.

A 7358 felmért, nem romos tanyaából 4638 esetben érkezett vissza olyan válasz, hogy a mezőgazdaság bármely ága jelentőséggel bír az ott élők/dolgozók mindennapjaiban. A leggyakoribb válasz a kertészeti tevékenység volt, ők a válaszolók kétötödét tették ki, egyharmadukon folyt valamiféle állattartás, míg a szántóföldi művelés a tanyák bő negyedében jelent meg. Közel háromezren jelölték meg domináns mezőgazdasági ágazatot: 42 százalék a kertészetet, a többiek közül azonos számban az állattenyésztésből, vagy a szántóföldi művelésből szerezték be a bevételeik legalább 50 százalékát. A falusi-tanyasi vendégfogadás nem tartozik a meghatározó jövedelemszerzési lehetőségek közé, Békés megyében összesen 44-en foglalkoznak vele, ami erős visszaesés az ezredforduló körüli több száz nagyságrendhez képest.

A gazdasági funkcióval rendelkező tanyák (n=5204 adatlap) 83 százaléka alapvetően saját fogyasztásra termel, azaz a ház körüli kiskertből származó zöldség, gyümölcs, (Folytatás a 10. oldalon)

1.) A pályázat a Vidékfejlesztési Minisztérium által meghirdetett Tanyaprogram 2013/1. kiírásában jelent meg. A nyertes projekt száma: TP1-2013/3663.

(Folytatás a 9. oldalról)

a felnevelt állatok családi fogyasztásra kerülnek, kiegészítő jövedelemforrást nem jelentenek (ún. „önellátó tanyák”). Mindössze 524 tanyán termelődik meg akkora árualap, hogy azt időszakosan, jövedelem-kiegészítés formájában érdemi hozzájárulást jelent a családi jövedelemhez (ún. „ős-termelői tanya”). Még ennél is szerényebb, a tanyák alig 7 százaléka, ahol meghatározóan értékesítésre termel a háztartás. E tanyákat lehet „árutermelő tanyának” nevezni.

Békés megyében a tanyavillamosítás lényegében a végéhez közeledik. A nem romos tanyák 92,6 százaléka számára a vezetékes villamos energiáteljesítési lehetőség adott, s közel 1 százalék oldja meg a világítást és a háztartási/gazdasági gépek működtetését egyedi erőforrás segítségével. Ennél kedvezőtlenebb a telekommunikációs ellátottság, ami a tanyák nagyjából kétharmadában van jelen. (A felmérésben nem tettünk különbséget a vonalas, illetve a mobiltelefon megléte, illetve hiánya között.) Jelen állás szerint vezetékes vízzel a tanyák 35,8 százaléka rendelkezik. Ezek részben a belterületi határ közelében fekvő sortanyák, a belterülettől távolabb kompakt településrészek, a hajdani birtokközpontok, TSZ-majorok, ÁG-központok, turisztikai értelemben frekvenciált területek. A tanyák több mint fele saját fűtőközzel rendelkezik, míg minden nyolcadik tanya vízellátása csak a közelebbi-távolabbi közkút rendszeres felkeresése révén lehetséges. Bár Békés megye szinte teljes területén a rétegvizek arzénosak, vasasok és mangánosak, fluorral szennyezettek, vízminőségi problémát a válaszolók alig 1,1 ezreléke jelzett, ami minden bizonnyal a valóság megcsúszása, tekintve a fűtőkutak magas arányát! A közlekedési kapcsolatok minőségét tekintve némileg a vízellátáshoz hasonló arányokat kaptunk: a tanyák 34 százaléka rövidebb bekötőúttal, vagy közvetlen kijárával kapcsolódik szilárd burkolatú úthoz, közel 39 százalékuk rendszeresen javított földutat kénytelen használni, míg 27 százalékuk számára az egyetlen mobilitási lehetőséget a bizonytalan minőségű földút jelenti a külvilág felé.

A tanyákon élők korstruktúrájában az aktív korúak (18-60 évesek) abszo-

lút többségben vannak. E kérdésre adott válaszok cáfolják azt a közvélekedést, hogy a tanyavilág elöregszik, kiugróan magas az idős (ezen belül is az egyedülálló) népesség súlya. Bármelyik járás adatait tekintjük az általános séma nem változik, legfeljebb az aktív korosztály részesedése nő,

vagy csökken néhány százalékponttal. A korosztályok kombinációjával sikerült előállítani 7 háztartástípust, melyek – ha kis számban is – előfordulnak a Békés megyei tanyákon. A leggyakoribb a kizárólag aktív korúakból álló háztartás (közel 2500 adatlap) a háztartások 43,5 százaléka, minden hatodik háztartás aktívakból és fiatalokból áll, további 9 százalékot tesz ki a háromgenerációs háztartások aránya, míg 110 csak fiatalokból álló háztartást is regisztráltunk. A második legnépesebb kategória, mely az aktív korú csoportnak nagyjából felét teszi ki, a kizárólag idősekből álló háztartások száma. Az aktívak és idősek kombinációjával felépülő háztartások minden 12. tanyán fordulnak elő, s minimális számban (8 db) megjelennek a nagyszülő-unoka kombinációra felépülő háztartások is.

Az adatlapok lehetővé tették néhány összefüggés feltárását az egyes rekordok között. Ami világosan látható:

- Az infrastruktúrák vonzzák egymást. A villannyal való ellátottság hiánya általában a többi infrastrukturális elem hiányát is eredményezi. A meglévő vezetékes víz, illetve a szilárd út elérhetősége általában feltételezi egymást, különösen erős a kapcsolat a majorok-

ban, volt TSZ- és ÁG-központokban. A belterület közelsége és a településről kivezető utak futása jobb infrastruktúrális ellátottságot vonz.

- A kedvezőbb infrastrukturális ellátottság inkább jellemző a lakott tanyákra, a hobbitanyákra és a látható gazdasági funkcióval rendelkező, ál-

landó jelleggel használt tanyákra. A hobbitanyák esetében a vezetékes víz megléte fontosabb elem, mint a lakott, vagy csak gazdálkodásra használt épületek esetében. Ebből arra következtetünk, hogy a hobbitanyák tulajdonosai nagyobb érdekérvényesítő erővel bírnak, mint a tanyasi lakosok, amikor a külterületi infrastruktúra-fejlesztési döntések megszületnek a települési önkormányzatokban.

- A kizárólagos gazdasági funkció – úgy tűnik – kevésbé követeli meg a vezetékes ivóvíz meglétét, mint a saját fűtőkút használhatóságát. Ebben lényegi különbség nem látható az állattartó, a kertészeti, vagy a növénytermesztő tanyák között.

- A kedvezőbb infrastrukturális ellátottsági szint segíti a külterület megmaradását, vagy éppen fejlődését (Békés, Mezőberény, Bélmegyer). Az átlagosnál hiányosabb infrastruktúra még a tanyabokrok, vagy tanyasorok esetében is a gyors megszűnéshez, vagy a külterületi lakosság szám és épületszám radikális csökkenéséhez vezethet (például Kardos, Örménykút egyes tanyasorai).

- Az építés éve önmagában nem játszik szerepet a tanya infrastrukturális ellátottságában, de együtt kezelve a fel-

újítások megtörténtével már észlelhető összefüggés. Az újabban (1989 után) épült, és/vagy felújított tanyák komfortosabbak, élhetőbbek a többinél.

- A lakók korszerkezete, vagy a háztartások eltérő típusai jóval kisebb hatással vannak a tanyák infrastrukturális ellátottsági szintjére – leszámítva a telekommunikációs kapcsolatot – mint a fekvés, vagy a használat funkciója. Ennek lehet oka a tanyasi lakosság nagyléptékű és folyamatos cserélődése a rendszerváltás óta.

- A pályázatban vállaltuk, hogy nagyjából egy tucat tanyasi életút interjún keresztül megpróbáljuk pontosítani a külterületi adatlapok által közvetített információkat, s mélyebb ismeretekhez jutni a külterületi lét, a motivációk, a gazdálkodás, a társas kapcsola-

latok tekintetében. Ezek legfontosabb tanulságai:

- A tanyavilágban élők családi hátterének közös vonása a kötődés a külterülethez és az agráriumhoz. Legáltalább a nagyszülők generációjában már megjelennek a tanyán életvitelszerűen élő rokonok, akik személyes példájukkal, tudásátadással ösztönözték a későbbi generációkat a külterületre való visszaköltözésre.

- Városi legendának tekinthető, hogy a külterület a bűnözés legfőbb terepe. Bár vannak egyedi esetek, ez a tanyatulajdonosok egyikét sem indította arra, hogy feladja a kinti egzisztenciáját. Ugyanakkor, a külterületi összetartás, a zárt, egymást segítő mikroközösségek előfordulása sem általános.

- A tanyasiak alig érzékelik a segítő szolgálatok jelenlétét. A tanyagondnokok az idős, elesett, rászoruló háztartásokat tudják intenzívebben segíteni, a mezőőrök járőrözése látványosabb a tanyavilágban, az erdészek tevékenysége viszont rendszeresen ütközik a tanyasiak munkálatainak időzítésével.

- A település és annak vezetése szemében a külterületek meg sem jelennek. A fejlesztési tervek a külterületekkel nem számolnak, tanyafórumokat alig tartanak, az ő véleményükre a helyi döntéshozók nem kíváncsiak.

- Számos próbálkozás van a külterületen a szántóföldi mezőgazdálkodás, illetve árutermelő állattartás mellett/ helyett új gazdasági funkciók meggyökeresztetésére. Ezekről a próbálkozásokról jelenleg még nem dönthető el egyértelműen, hogy hosszabb távon sikeresek lesznek, vagy a lelkesedés és a pénz fogytával feladják azokat.

- Nincs látványos előregedés a tanyavilágban, de arra is kevés példát láthatunk, hogy egy család tudatosan próbálná kinevelni az utánpótlást, azaz, gyermekét/gyermekeit olyan pályára irányítaná, amivel a zökkenőmentes generációváltás lehetséges volna.

- A külterületek infrastrukturális ellátottsága szegényes, még ha ezt a kint lakók nem is így érzékelik. Kénytelenek kreatív megoldásokhoz folyamodni (ivóvíz kiszállítása autóval, fahulladékkal való tüzelés stb.), ami aktív korban még elviselhető többlet munkaterhelést jelent, de idősödve egyre nehezebbé, kevésbé komfortossá teheti a tanyasi létet. Mai tudásunk mellett, a legfontosabb hiányzó infrastrukturális elem az egészséges ivóvíz, hosszabb távon pedig az energiafüggetlenség növelése lehetne cél, elsősorban a megújuló energiaforrások növekvő arányával az energiamixben.

- A tanyasi mezőgazdálkodáshoz kapcsolódó foglalkoztatás mértéke szerény. Az uniós tagságra való felkészülés, és a tagság egy évtizede során a gépesítettség színvonala ugrásszerűen javult. Ez a folyamat mérsékelte a folyamatosan szükséges élőmunka iránti igényt. Idénymunkára a betakarítási időszakban, illetve a kertészeti kultúrák esetében a kampányszerű munkafázisokban van szükség.

Nagy Gábor – Dudás Gábor

Milyen típusok léteznek?

A tanyatípusok feladatát a területi tanyahálózati típusok és altípusok elkülönítése segítségével oldottuk meg. A típusokat részben morfológiai, részben az utóbbi évtizedek fejlődési pályája alapján rajzoltuk fel, próbálva a legrészletesebb elkülönítést elvégezni. Ennek eredményeként a következő típusok érzékelhetők Békés megyében:

I. Erősen tanyásodott, nagyobb részét sortanyás, átlagosnál gyorsabban zsugorodó tanyahálózat

- I.1. Békésszentandrás
- I.2. Szarvas
- I.3. Gyomaendrőd
- I.4. Örménykút, Kardos, Csabacsúd, Kondoros
- I.5. Kétsoprony, Telekgerendás, Csorvás, Csabaszabadi

II. Mérsékelt tanyásodott, vegyes morfológiájú, átlagos ütemben zsugorodó tanyahálózat

- II.1. Orosháza
- II.2. Gádoros, Nagyszénás, Gerendás, Csanádapáca, Pusztaföldvár
- II.3. Tótkomlós, Kardoskút, Pusztaföldvár

III. Állami ménesházakra támaszkodó, majorsági rendszerű, relatíve stabil külterület

- III.1. Mezőhegyes

IV. Szerény mértékben tanyásodott, zömében szórt tanyás, felszámoló tanyahálózat

- IV.1. Dél-Békési települések
- IV.2. Újkígyós, Szabadkígyós, Kétegyháza, Lökösháza, Elek
- IV.3. Pusztatölgyes

V. Mérsékelt tanyásodott, zömmel szórt tanyás, stabil-megújuló, nagy lakosságszámú külterületek

- V.1. Békéscsaba
- V.2. Gyula
- V.3. Békés, Mezőberény
- V.4. Hunya, Kamut, Murony, Tarhos, Bélmegyer

VI. Szerényen tanyásodott, szórt tanyás és majorsági, részlegesen megújuló, kis lélekszámú külterületek

- VI.1. Észak- és Északkelet-Békés települései
- VI.2. Sarkadkeresztúr

Hungarikumok

Széchenyi hagyatéka

Gróf sárvár-felsővidéki Széchenyi István politikus, író, polihistor, közgazdász, a Batthyány-kormány közlekedési minisztere, akinek nevéhez a magyar gazdaság, a közlekedés, a külpolitika és a sport megreformálása fűződik. Írásai, szellemi tevékenysége és megvalósult projektjei révén kezdődött meg a modern polgári Magyarország kiépítése.

Külföldi útjai során szerzett tapasztalatait itthon igyekezett megvalósítani. Első ilyen irányú terve a lóverseny meghonosítása és a lótenyésztés fejlesztése volt. Ekkoriban ötlött fel benne a Duna- és a Tisza-szabályozásnak gondolata és a Duna végig hajózhatóvá tétele. Foglalkoztatta a gőzhajózás és felkarolta a Duna-gőzhajózási társulat ügyét is.

Az 1825-ös reformországgyűlésen Széchenyi is felszólalt, melynek során „a nemzetiség és nyelv erősítése, ter-

jesztése és pallérozása szent céljára” felajánlotta minden jószágának egyévi jövedelmét. A beszéd után többen is anyagi hozzájárulást ajánlottak fel a Magyar Tudományos Akadémia megalapítására. Szintén ezen országgyűlés idejére esik a Nemzeti Kaszinó létrehozása, amit Széchenyi a politikai, gazdasági és társadalmi kérdések megvitatása, az összetartás erősítése céljából alapított. Széchenyi felkarolta a színügyet is (A magyar játékszinről) és érvelt a magyar hivatalos nyelvvétele mellett is (Hunnia).

A Lovakról röpiratában a lótenyésztés nemzetgazdasági fontosságát fejtegeti. A Hitelben nem csak a pénzügyi műveletről, hanem a hiteles emberről is szól. A Világot a Hitel védelmére írta, ebben vetette fel például, hogy Buda és Pest egyesítése Magyarország fejlődéséhez okvetlenül szükséges. A Stádiumban reformterveit 12 pontba foglalva publikálta: 1. Hitel. 2. Ősiségi jog. 3. Fiscalitas. 4. Birtokképeség. 5. Törvény előtti egyenlőség. 6. Nemtelenek pártvédelme. 7. Házi pénztár és országgyűlési költség terheit minden-

ki idom szerint viselje. 8. Vizek, utak, belvámok, stb., országgyűlési tárgyalások alá tartozzanak. 9. Monopóliumok, céhek, limitációk eltörlése. 10. Törvény csak magyar nyelven szerkesztessék. 11. Csak a helytartó tanács kormányozzon. 12. Ítéletek, tanácskozások nyilvánossága.

A leghívebb és a legnagyobb magyarnak is nevezett gróf Széchenyi István életműve egyediségével, különlegességével és minőségével a magyarság csúcsteljesítményei közé tartozik. Mindez hozzájárul az új nemzedékek nemzeti hovatartozásának, magyarságtudatának kialakításához, megerősítéséhez.

Tizennyolcan vizsgáznak

Az alapképzésen 18 személy vizsgájára kerül sor október 16-án. Most először többen vannak a falugondnokok, mint a tanyagondnokok. Több megyéből: Veszprémből, Baranyából, Somogyból, Tolnából, Csongrád, és Bács-Kiskunból jöttek

a résztvevők Lakitelekre, az alapképzésre. Sokan rácsodálkoztak az itteni távolságokra és a tanyagondnok napi munkájára. Bízunk abban, hogy a vizsga után jól felkészült, tettekre kész falu- és tanyagondnokok végzik majd feladataikat.

DUNA-TISZA KÖZI FALUGONDNOKI HÍRLEVÉL

Kiadja:

a Falugondnokok

Duna-Tisza Közi Egyesülete

e-mail: info@falugondnoksag.hu
honlap: www.falugondnoksag.hu
iroda: 6000 Kecskemét, Irinyi u. 17.

Telefonszám:

06-76/507-543

Fax: 06-76/507-544

Szerkeszti:

Borzák Tibor, Csörszné Zelenák Katalin

Sümeiginé Ország Edit, Moiskó Csilla,

Tördelő: Almási László

Rajz: Vida Ágnes

Engedélyszám: 2.9/776-1/2006

Nyomda: Print 2000, Kecskemét

Megjelent a

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

támogatásával.